

Zbirka odločb sodne prakse

Zadeva C-365/21

MR

proti

Generalstaatsanwaltschaft Bamberg

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Oberlandesgericht Bamberg)

Sodba Sodišča (peti senat) z dne 23. marca 2023

„Predhodno odločanje – Pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah – Konvencija o izvajanju Schengenskega sporazuma – Člen 54 – Načelo *ne bis in idem* – Člen 55(1)(b) – Izjema od uporabe načela *ne bis in idem* – Kaznivo dejanje proti varnosti ali drugim enako temeljnim interesom države članice – Člen 50 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah – Načelo *ne bis in idem* – Člen 52(1) – Omejitve načela *ne bis in idem* – Skladnost nacionalne izjave, ki določa izjemo od načela *ne bis in idem* – Hudodelska združba – Kazniva dejanja zoper premoženje“

1. *Pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah – Protokol o vključitvi schengenskega pravnega reda – Konvencija o izvajanju Schengenskega sporazuma – Načelo ne bis in idem – Pogoji uporabe – Ista dejanja – Pojem – Istovetnost materialnih dejstev – Presoja istovetnosti v pristojnosti nacionalnih organov (Listina Evropske unije o temeljnih pravicah, člen 50; Konvencija o izvajanju Schengenskega sporazuma, člen 54)*

(Glej točke od 31 do 39.)

2. *Pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah – Protokol o vključitvi schengenskega pravnega reda – Konvencija o izvajanju Schengenskega sporazuma – Načelo ne bis in idem – Izjema – Kaznivo dejanje proti varnosti ali drugim enako temeljnim interesom države članice – Omejitve – Pogoji – Z zakonom določena omejitve – Spoštovanje bistvene vsebine navedenega načela – Spoštovanje načela sorazmernosti – Veljavnost glede na člen 50 Listine (Listina Evropske unije o temeljnih pravicah, člena 50 in 52(1); Konvencija o izvajanju Schengenskega sporazuma, členi 54, 55(1)(b) in 56)*

(Glej točke od 46 do 50, 52, 53 in od 56 do 67 ter točko 1 izreka.)

3. *Pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah – Protokol o vključitvi schengenskega pravnega reda – Konvencija o izvajanju Schengenskega sporazuma – Načelo ne bis in idem – Izjava države članice glede tega, da je v primeru kaznivih dejanj proti njeni varnosti ali drugim enako temeljnim interesom to načelo ne zavezuje – Izjava, ki vključuje sodelovanje*

v hudodelski združbi, ki je storila izključno kazniva dejanja zoper premoženje – Dopustnost – Pogoji
(Listina Evropske unije o temeljnih pravicah, člena 50 in 52(1); Konvencija o izvajanju Schengenskega sporazuma, člena 54 in 55(1))

(Glej točke od 74 do 81 in 83 ter točko 2 izreka.)

Povzetek

Septembra 2020 je avstrijsko sodišče MR, izraelskega državljana, ki je nazadnje prebival v Avstriji, obsodilo na kazen zapora štirih let zaradi velike poslovne goljufije in pranja denarja. Potem ko je to kazen delno preстал in bil nato pogojno odpuščen za preostanek njegove kazni zapora, je bil zaradi predaje na podlagi evropskega naloga za prijetje (ENP), ki ga je decembra 2020 izdalo nemško sodišče, v Avstriji priprt zaradi ustanovitve hudodelske združbe in naložbene goljufije.

S sklepom, izdanim marca 2021, je bila pritožba MR zoper ta ENP zavrnjena z obrazložitvijo, da se dejanja, na katera se nanašata ta postopka, razlikujejo, tako da se načelo *ne bis in idem*, določeno v KISS,¹ ne uporablja. Podredno je bilo poudarjeno, da je bil MR preganjan zaradi kaznivega dejanja, ki je zajeto z izjavo Zvezne republike Nemčije ob ratifikaciji KISS. Zaradi te izjave načelo *ne bis in idem* te države članice ne zavezuje v položajih, v katerih dejanja, na katera se nanaša tuja sodba, predstavljajo kaznivo dejanje proti varnosti nemške države ali drugim enako temeljnim interesom.²

V teh okoliščinah se predložitveno sodišče, ki odloča o pritožbi zoper ta sklep, sprašuje, ali je dovoljenje, ki ga KISS podeljuje državam članicam, da podajo tako izjavo, v skladu s členom 50 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina), ki določa načelo *ne bis in idem*. Če je odgovor pritrdilen, se sprašuje, ali lahko ta izjava zajema tudi hudodelske združbe, ki se ukvarjajo izključno s kaznivimi dejanji zoper premoženje.

Sodišče je na ti vprašanji odgovorilo pritrdilno in pojasnilo pogoje, pod katerimi lahko taka izjava zajema to vrsto hudodelske združbe.

Presoja Sodišča

Na prvem mestu, Sodišče je ob potrditvi veljavnosti določbe KISS, ki določa možnost zadevne izjave³ glede na člen 50 Listine, najprej ugotovilo, da ta prva določba pomeni omejitev temeljne pravice, zagotovljene v zadnjenavedenem členu. Vendar je lahko taka omejitev upravičena, če je predpisana z zakonom in se z njo spoštuje bistvena vsebina te pravice.⁴ Poleg tega mora biti ta omejitev ob upoštevanju načela sorazmernosti potrebna in dejansko ustrezati ciljem splošnega interesa, ki jih priznava Unija, ali potrebna zaradi zaščite pravic in svoboščin drugih.⁵

¹ Schengenski pravni red – Konvencija o izvajanju Schengenskega sporazuma z dne 14. junija 1985 med vladami držav Gospodarske unije Beneluks, Zvezne republike Nemčije in Francoske republike o postopni odpravi kontrol na skupnih mejah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 2, str. 9), ki je bila podpisana v Schengnu 19. junija 1990 in je začela veljati 26. marca 1995 (v nadaljevanju: KISS). Načelo *ne bis in idem* je določeno v členu 54 KISS, ki določa, da se „[o]seba, proti kateri je bil sodni postopek v eni pogodbenici pravnomočno končan, [...] za ista dejanja ne sme preganjati v drugi pogodbenici, pod pogojem, da je bila izrečena kazen tudi izvršena, da je v postopku izvrševanja ali je po zakonodaji pogodbenice, ki jo je izrekla, ni več mogoče izvršiti“.

² Možnost take izjave je določena v členu 55(1)(b) KISS.

³ Glej člen 55(1)(b) KISS.

⁴ Glej člen 52(1), prvi stavek, Listine.

⁵ Glej člen 52(1), drugi stavek, Listine.

V tem okviru je Sodišče opozorilo, da se z omejitvijo načela *ne bis in idem* spoštuje bistvena vsebina člena 50 Listine, vendar le če ta omejitev pomeni, da se omogoči ponovni pregon in kaznovanje istih dejanj zaradi uresničevanja različnega cilja. Glede tega izjema, ki jo KISS⁶ določa za to načelo, velja le, če dejanja, na katera se nanaša tuja sodba, predstavljajo kaznivo dejanje proti varnosti ali drugim enako temeljnim interesom te države članice, ki namerava uporabiti to izjemo. Sodišče meni, da je treba pojem „državna varnost“ primerjati s pojmom „nacionalna varnost“,⁷ in ob tem poudarja, da cilj zaščite nacionalne varnosti ustreza prvobitnemu interesu, ki je zaščititi bistvene funkcije države in temeljne interese družbe. Iz tega sledi, da morajo kazniva dejanja, za katera KISS dovoljuje izjemo od navedenega načela, škodovati tej državi članici. Enako velja za kazniva dejanja zoper druge interese države članice. Zato izpodbijana določba KISS⁸ spoštuje bistveno vsebino načela *ne bis in idem*, ker državi članici, ki jo uporabi, omogoča kaznovanje kaznivih dejanj, s katerimi se ji škoduje, in s tem uresničevanje ciljev, ki so nujno drugačni od tistih, za katere je bil obdolženec že obsojen v drugi državi članici.

Dalje, glede načela sorazmernosti je treba možnost upravičiti omejitev načela *ne bis in idem* presoјati tako, da se oceni teža posega, ki ga pomeni taka omejitev, in preveri, ali je pomembnost cilja splošnega interesa, ki mu sledi ta omejitev, v sorazmerju s to težo. Glede tega je možnost, določena v zgoraj navedeni določbi KISS,⁹ primerna za uresničitev cilja splošnega interesa, da država članica kaznuje ogrožanje njene varnosti ali drugih enako temeljnih interesov.

Nazadnje, glede na naravo in posebno težo takega ogrožanja pomen tega cilja v splošnem interesu presega pomen boja proti kriminalu na splošno, čeprav hudemu. S takim ciljem je torej mogoče utemeljiti ukrepe, ki pomenijo poseg v temeljne pravice, ki ne bi bil dovoljen za pregon in sankcioniranje kaznivih dejanj na splošno.

Na drugem mestu, Sodišče ugotavlja, da KISS¹⁰ v povezavi z Listino¹¹ ne nasprotuje temu, da sodišča države članice izjavo, ki jo je podala ta država članica na podlagi KISS, razlagajo tako, da te države članice določbe, ki določajo načelo *ne bis in idem*,¹² ne zavezujejo glede kaznivega dejanja ustanovitve hudodelske združbe, kadar je hudodelska združba, pri kateri je obdolženec sodeloval, storila izključno kazniva dejanja zoper premoženje, če je namen takega pregona – ob upoštevanju ravnanj te združbe – sankcionirati ogrožanje varnosti ali drugih enako temeljnih interesov navedene države članice.

Glede tega je Sodišče ugotovilo, prvič, da v prvi del izjeme, določene v KISS,¹³ spadajo kazniva dejanja, kot so vohunjenje, izdaja ali resno ogrožanje delovanja javnih organov, ki se že po svoji naravi navezujejo na varnost ali druge enako temeljne interese zadevne države članice. Vendar iz tega ne izhaja, da je področje uporabe te izjeme nujno omejeno na taka kazniva dejanja. Ni namreč mogoče izključiti, da je lahko tudi pregon kaznivih dejanj, katerih sestavine ne zajemajo posebej ogrožanja varnosti ali drugih enako temeljnih interesov države članice, zajet z isto izjemo, če je glede na okoliščine, v katerih je bilo kaznivo dejanje storjeno, mogoče ustrezno dokazati, da je namen pregona zadevnih dejanj kaznovati ogrožanje te varnosti ali drugih enako temeljnih interesov.

⁶ Glej zlasti člen 55(1)(b) KISS.

⁷ Ta pojem je zapisan v členu 4(2) PEU.

⁸ Glej člen 55(1)(b) KISS.

⁹ Glej člen 55(1)(b) KISS.

¹⁰ Sodišče se torej sklicuje na člen 55(1)(b) KISS.

¹¹ Glej člen 50 in člen 52(1) Listine.

¹² Glej člen 54 KISS.

¹³ Glej člen 55(1)(b) KISS.

Drugič, pregon na podlagi kaznivega dejanja, navedenega v izjavi, s katero se izvaja možnost iz iste določbe KISS,¹⁴ se mora nanašati na dejanja, ki posebej hudo prizadenejo zadevno državo članico. Vendar vsaka hudodelska združba kot taka ne ogroža varnosti ali drugih enako temeljnih interesov zadevne države članice. Tako je kaznivo dejanje ustanovitve hudodelske združbe lahko predmet pregon na podlagi izjeme od načela *ne bis in idem* le za združbe, katerih ravnanja zaradi elementov, po katerih se razlikujejo, pomenijo tako ogrožanje.

V tem okviru je Sodišče glede upoštevnosti, ki jo je treba pripisati dejstvu, da hudodelska združba izvršuje izključno kazniva dejanja zoper premoženje, pojasnilo, da je treba za to, da se ravnanja take združbe opredelijo kot dejanja, ki ogrožajo varnost ali druge prav tako temeljne interese zadevne države članice, upoštevati resnost škode, ki so jo njene dejavnosti povzročile tej državi članici. Poleg tega morajo ta ravnanja ne glede na dejanski namen te združbe in poleg ogrožanja javnega reda, ki jih pomeni vsako kaznivo dejanje, škodovati sami državi članici.

¹⁴ Glej člen 55(1)(b) KISS.